

felszínrajza és több, falnézetet és falmetszetet ábrázoló rajz. A felmérés során kiderült, hogy Halász Ferenc, majd Mócsy András és Kőhegyi Mihály felmérései óta a kiserőd, különösen a D-i saroktorony és a hozzá kapcsolódó szárnyfal rengeteget pusztult.

A felmérést követő ásatás során két fő feladatot tűztünk ki célul. Az egyik Mócsy A. 1958-as felméréseinek hitelesítése és annak eldöntése, hogy a romok valóban egy ún. verőcei típusú kikötőerődhöz tartoznak-e. Ennek érdekében öt – az álló romokra tájolt – szelvényt tűztünk ki a teljesen elpusztultnak vélt központi torony területén. Reméltem, hogy ha alapfalakat nem is, de az alájuk leütött és a déli saroktorony alapfalánál már megfigyelt karók maradványait sikerül megtalálnunk. A torony alapozási árkának aljába sűrűn egymás mellé, sorokban leütött 7–8 cm átmérőjű karók rendszerét valóban sikerült feltárni, aminek segítségével kisserkeszthető lett nemcsak a torony, hanem a kikötőerőd alaprajza is. A központi toronynak a II. szelvényben a DK-i, az V. szelvényben pedig az ÉK-i sarkát is megtaláltuk, továbbá a K-i, az É-i illetve a D-i fal szélső karósortait is. A központi torony ezek alapján rekonstruált mérete: 16×22 m. A II. szelvény K-i harmadában szerencsésen megmaradtak az alapozás alsó kősorai, amelyek között egy vízszintesen fekvő gerenda maradványai feküdtek. A karók sorát az alapozás teljes szélességében leütötték, így meghatározható volt a központi torony alapfalának vastagsága, amely meghaladta a 3,5 m-t (Mócsy A. itt 1,5 m széles falakat rekonstruált). A IV. szelvényben a karólyukak és a részben megmaradt fakarók kirajzolták a 1,5 m vastag D-i szárnyfal és a központi torony találkozási pontját. A D-i saroktorony K-i falának tövében egy szondaárkot nyitottunk, amelyben ugyancsak megtaláltuk a saroktorony alapozása alá ütött karók sorát, köztük a K-i szélső karósort is. A karókat az alapozás alá mindössze 30–40 cm mélyre ütötték a sárga homokos laza altalajba. Az alacsony vízállás lehetővé tette egy kutatóárok nyitását a D-i saroktorony Ny-i oldalán. Ebben számítani lehetett a Dunához lefutó D-i szárnyfal maradványainak előkerülésére. A szárnyfalak vonalától a Duna felé azonban sem a központi toronynál, sem itt nem maradtak meg a karók lenyomatai.

Második feladatunk az erőd kronológiájának a tisztázása volt. Ebből a célból a központi torony előterében a meredeken leszakadó partoldalban egy 4,6 m hosszú, 1,8 m széles szondaárkot nyitottunk. Az árok 2,85 m mély K-i metszetaljának rétegsorából kiolvasható a kiserőd és közvetlen előterének története. Egy Duna áradás homokos, agyagos hordalékrétege felett és részben abba belevágva több középkori réteget találtunk, bronzgyűrűvel és gótikus M minusculás övlemezzel. A kiserőd lassú pusztulása során képződött erősen törmelékes, leletszegény réteg alatt több, az erőd építésétől az 5. sz. közepéig keltezhető réteget bontottunk ki, rendkívül gazdag és változatos leletanyaggal (hagymafejes fibulák, övveretek, karperecötredék, fülkanál, vasak, főleg szegek, ólom és bronz öntési hulladék, üvegtöredékek, bélyeges

téglák, mázas és besimított díszű kerámiák töredékei, legjelentősebb egy favödör ezüst peremverete). Több mint ötven érem származik erről a 10 m²-nyi területről. A legkésőbbi rétegekben szembetűnő a Theodosius-érmek nagy száma (az érmeket Vida István határozta meg). A rétegsor alján a kiserőd építésével egyidős vastag habarcsos járósínt került elő, amelynek széle a központi toronytól 7 m-re futott.

MRÁV ZSOLT

107. Dunaföldvár, Túzoki-dűlő

(Tolna megye) I

2008. november elején próbakutatást végzett a Wosinsky Mór Megyei Múzeum a Túzoki-dűlőben, célkitermelőhely létesítése előtt. Az érintett terület közelében (Hrsz.: 0522/8-11; 0522/21) 2008 nyarán végzett régészeti terepbejárás során néhány ismeretlen korú szórvány kerámiát találtak. Az egész terület, (mintegy 30 ha) hosszában húzott ÉK-DNy-i irányú, 5 (700 m-es) és 14 (20–80 m-es), 2 m széles, párhuzamos kutatóárok alapján a következőket állapíthattuk meg: a tervezett bánya K-i szélén húzódó, ÉNy-DK-i irányú magasabb dombhát gerincén, K-i oldalán a vizsgált terület teljes szélességében 3–5 bizonytalan korú párhuzamos árok futott. Ugyanakkor a dombgerinc Ny-i, platóvá szélesedő oldalán, az említett árkokhoz közel, 3 szabályos téglalap alakú, betöltésük alapján, modernnek tűnő gödröt bontottunk ki. Ezekről Ny-ra, ÉNy-ra semmi féle objektum nem került elő.

CZÖVEK ATTILA

108. Dunaföldvár, M6 TO-21 lelőhely

(Tolna megye) Ő, Rő, Á

2008. április 1. és július 20. között megelőző feltárást végeztünk az M6 autópálya 87+500–88+050 km-szelvénye között. A régészeti feltárást 24 697 m²-t érintett. A viszonylag ritka lelőhelyen nagyobb objektumsűrűsödést csak a Ny-i sávban, illetve főleg É-on figyelhettünk meg, a lelőhely centruma az autópálya nyomvonalától Ny-ra található keskeny patak völgy melletti első platón lehet. A feltárást így csak a római és az Árpád-kori telep K-i szélét érintette. Az előkerült objektumtípusok ennek megfelelő képet mutatnak: a lelőhely képét az árkok, illetve a kutak határozzák meg. Ezeket viszonylag kevés gödör és néhány ház egészíti ki.

A római kori lelőhely a Kr. u. 2–3. századra keltezhető. Annak ellenére, hogy a nyomvonal csak a lelőhely szélét érte el, a humuszból fémkeresővel meglehetősen nagyszámú fémtárgy került elő (arany fülbevaló, Domitianus, Traianus, Septimius Severus, Caracalla, III. Gordianus, Philippus ezüst- és bronzpénzei; ólom votívok, emailos, hagymafejes, pannon, térd- és egyéb fibulák illetve töredékeik, továbbá egyéb bronz-, ólom- és vastárgyak). A nagyszámú (41 db), biztosan a római korra keltezhető, nagyrészt egyenes,